

**TURUN
YLIOPISTO**

Kiihottavaa, häpeällistä, voimaannuttavaa, halventavaa

Suomalais- ja ruotsalaisnuorten näkemykset ja kokemukset pornosta

Sosiaalitieteiden
Kandidaatin tutkielma

Laatija:
Siiri Kuronen

14.5.2025
Turku

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Kandidaatintutkielma

Oppiaine: Sosiaalitieteet

Tekijä(t): Siiri Kuronen

Otsikko: Kiihottavaa, häpeällistä, voimaannuttavaa, halventavaa: Suomalais- ja ruotsalaisnuorten näkemykset ja kokemukset pornosta

Ohjaaja(t): YTT Heidi Elmgren

Sivumäärä: 35 sivua

Päivämäärä: 14.5.2025

Tämän kandidaatintutkielman aiheena on suomalaisten ja ruotsalaisten nuorten näkemykset ja kokemukset pornosta. Tutkielman tavoitteena on tuottaa laaja-alainen katsaus suomalais- ja ruotsalaisnuorten pornonäkemyksistä- ja kokemuksista. Tutkielma pyrkii ymmärtämään nuorten omakohtaisia pornonäkemyksiä ja kokemuksia ja tuomaan niitä esille nuoria koskevien pornotutkimusten, sekä yhteiskunnallisten diskurssien ohelle.

Tutkielma on toteutettu integroivan kirjallisuuskatsauksen menetelmiä hyödyntämällä. Aineistona tutkielmassa toimii yhteensä kahdeksan suomalaista ja ruotsalaista vertaisarvioitua tutkimusartikkelia, jotka käsittelevät nuorten pornonäkemyksiä ja kokemuksia. Tutkielman teoreettisena pohjana toimii aikaisempi laajempi pornon tutkimus.

Tutkielman analyysin perusteella nuorten näkemykset ja kokemukset pornosta vaikuttavat moninaisilta. Nuorten näkemyksiä pornosta yhdistävät näkemykset pornosta epärealistisen ja epätodellisen seksin kuvastajana, joissa muun muassa pornon linkittyminen laajempaan kaupalliseen pornoteollisuuteen, pornon sisällön liioittelevuus ja katsottu tunteettomuus tulivat esille. Nuoret myös näkevät pornon esittävän patriarkaattiselle yhteiskunnalle stereotyyppisiä sukupuolirooleja ja valtarakenteita, sekä katsovat pornon olevan luonteeltaan siinä esiintyviä naisia, sekä naisia yleisesti halventavaa. Nuorten pornokokemuksissa esiintyvät monitasoiset ristiriidat pornon tuottamien tunteiden saralla, jossa pornoon liitetään useita sekä positiivisia että negatiivisia tunnekokemuksia. Kokemusten ristiriidat näkyvät sukupuolten kokemuksia verratessa, mutta myös yksilötasolla pornon tuottaessa toisinaan negatiivisia ja joskus positiivisia tunteita, näiden myös esiintyessä joskus samanaikaisesti. Nuorten pornokokemuksissa esiintyvät myös koettujen yhteiskunnallisten odotusten vaikutukset nuorten pornokokemuksiin, joissa koetut odotukset esimerkiksi pornonkäyttäjistä tuottivat nuorilla muun muassa turhautumisen, häpeän tai ahdistuksen tunteita. Nuorten kokemuksissa pornosta tulevat esille myös kokemukset pornon vaikutuksista, joissa esiintyvät kokemukset pornosta riskinä esimerkiksi nuorten kehonkuvaan ja seksuaaliseen toimijuuteen liittyen, sekä kokemukset pornosta mahdollisuutena seksuaalisen tiedon ja seksuaalisen voimaantumisen saavuttamiseen.

Tutkielman perusteella nuoret näyttävät olevan mediakriittisiä ja ajattelevia pornonkäyttäjinä, jotka refleктоivat pornossa näkemäänsä laajasti. Kuitenkin jatkotutkimusta esimerkiksi poikien pornonäkemyksistä olisi tarpeellista saada lisää. Nuorten pornokokemusten ristiriitaisuudet tukevat näkökulmaa pornosta affektiivisena lajityyppinä. Nuorten pornokokemusten perusteella näyttö näyttö oleellista laajentaa pornosta käytäviä yhteiskunnallisia ja akateemisia keskusteluja myös pornon mukanaan tuomiin mahdollisuuksiin. Näyttö näyttö myös tärkeänä lähestyä pornoa siitä käytävissä diskursseissa sensitiivisemmin ja avoimemmin, jotta esimerkiksi nuorten kokemien yhteiskunnallisten odotusten vaikutuksia voidaan vähentää nuorten terveen seksuaalisen kasvun mahdollistamiseksi.

Avainsanat: nuoret, pornonäkemykset, pornokokemus, Suomi, Ruotsi

Sisällys

1	Johdanto	4
2	Pornosta	6
2.1	Pornon määritelmä	6
2.2	Pornoistuminen	7
2.3	Porno suomalaisessa ja ruotsalaisessa yhteiskunnassa	8
2.4	Pornon aikaisempi tutkimus	10
3	Tutkimusasetelma	11
3.1	Tavoitteet	11
3.2	Aineisto	11
3.3	Menetelmät	13
4	Nuorten näkemykset pornosta	15
4.1	Porno epärealistisena ja epätodellisena seksin kuvastajana	16
4.2	Porno sukupuoliroolien esittäjänä ja naisten halventajana	17
5	Nuorten kokemukset pornosta	20
5.1	Porno ristiriitaisten kokemusten luojana nuorilla	20
5.2	Koetut yhteiskunnalliset odotukset nuorten pornokokemusten värittäjinä	22
5.3	Porno riskeinä ja mahdollisuuksina	23
6	Johtopäätökset	26
	Lähteet	30
	Liitteet	34
	Liite 1. Aineisto	34

1 Johdanto

Porno eli pornografiaa on sen erilaisissa muodoissa ja määrityksissä esiintynyt ihmiskunnan historian aikana jo vuosituhansia. Porno tai muuten seksuaalisesti eksplisiittistä materiaalia on tavattu jo Antiikin Pompeijin prostituoituja kuvanneissa seinämaalauksissa, joista pornografian alkuperäinen 1800-luvulta peräisin oleva käsitteenmäärittely kreikan sanojen *pornē* (prostituoitu) ja *graphein* (tallentaa) yhdistelmästä on peräisin (Kendrick 1997, ks. Paasonen 2015). Pornon historiallista luonnetta ilmentävät myös 1700- ja 1800-lukujen massatuotetun pornon esiasteet: vauraalle mieseliitille painetut lehtiset, painokuvat ja postikortit, joiden kuvauksen kohteina olivat puolialastomat siirtomaiden naiset ja länsimaalaiset prostitoidut. 1900-luvulla maailmanlaajuisesti, sekä suomessakin suosiota nauttineet ja jo nykyisenkin määritelmän mukaan pornografisiksi kutsuttavat 'miestenlehdet' ovat nekin myös hyvänä esimerkkinä pornoistuneen sisällön olemassaolosta jo aikaisemmin. Pornon videomuotoista materiaalia on löydettävissä aina 1950- ja 1960-luvuilta saakka, jolloin pornoa kuvattiin erilaisille ja koko ajan kehittyville filmeille. (Paasonen 2015.)

Porno sen nykyisessä, yleisimmin internettiin perustuvassa kuvallisessa, videollisessa ja tekstillisessä muodossa on tavattu erityisesti 2000-luvun vaihteesta saakka, josta lähtien porno on nauttinut käyttäjäkunnaltaan laajaa ja jatkuvaa suosiota. Esimerkiksi Suomessa jo vuonna 2015 alle 50- vuotiaista miehistä internet pornoa oli katsonut viimeisen vuoden sisällä yli 90 % ja naisista lähes 60 %. Tutkimuksen miehistä 83 % ja naisista 56 % kokivat pornon 'hyvin kiihottavana'. (Kontula, 2017.) Internet pornon yleisyydestä nykyisissä yhteiskunnissamme kertoo myös siihen aktiivisesti, sekä yleisissä, että akateemisissa keskusteluissa liitettävä yhteiskunnan pornoistumiseksi kutsuttu ilmiö, jolla yksinkertaisimmillaan tarkoitetaan pornon, sekä erilaisten pornahtavien esitysmuotojen tuleamista näkyväksi osaksi valtavirtaista mediaa (Paasonen 2015).

Internet pornon kehitys on tuonut mukanaan pornon määrän ja sen eri alalajien voimakasta ja yhä edelleen jatkuvaa kasvua. Pornon ja pornoistuneen sisällön kasvu yhdistettynä niiden yhä helpompaan saatavuuteen älypuhelimien kehityksen kautta on tuonut esille huolta erityisesti lasten ja nuorten pornon käytöstä ja sille altistumisesta, sekä kansainvälisissä, että kotimaisissa diskursseissa (Spišák 2016). Esimerkiksi Yle uutisoi 17.1.2025 seksuaaliterapeutin Pia Rendicin esittämää huolta siitä, että pornon laajempi saatavuus internetin välityksellä altistaa yhä useampia nuoria pornoaddiktiolle ja, että porno yleisesti

vääristää nuorten käsitystä seksistä ja seksuaalisuudesta (Vuollet 2025). Nuorten ja pornon suhde näyttäytyykin tutkimusten mukaan syntyvän jo aikaisessa vaiheessa. Esimerkiksi Sørensenin ja Knudsenin (2007) yhteispohjoismaisessa tutkimuksessa löydettiin 14–18-vuotiaista pojista 99 % ja tytöistä 86 % olleen tekemisissä pornon kanssa. Nuoret olivat nähneet pornoa ensimmäisen kerran 12–14-vuotiaina ja pornon alalajeista 'kaikkia' oli nähty, vaikkakin yleisimmin nuorien katsomat olivat 'perinteisiksi' alalajeiksi kutsuttuja. Tutkimuksen mukaan nuoret katsoivat pornon käyttöä yleisesti hyvinkin normaaliksi ja luonnolliseksi, jonka nähtiin esittävän pornon valtavirtaistumisesta johtuvia asenteita pornonkäytön normalisoitumisesta. (Sørensen & Knudsen 2007.)

Nuorten siis katsoessa pornonkäyttöä normaalina ja luonnollisena osana seksuaalisuuttaan, käydään mediassa samanaikaista huolipuhetta nuorten pornonkäytöstä, sekä sen haitoista ja vaaroista nuorille. Pornosta käytäviin diskursseihin voidaankin liittää helposti 'kolmannen persoonan hypoteesiksi' kutsuttu ilmiö. Kolmannen persoonan hypoteesilla tarkoitetaan puhetapaa haitalliseksi katsotuista asioista sellaisesta näkökulmasta, jossa huoli ja mahdolliset seuraamukset tai vaikutukset (esimerkiksi pornosta) liitetään sitkeästi kaikkiin muihin (esimerkiksi nuoriin), paitsi itseen. (Andsanger & White 2007 ks. Paasonen 2015.)

Kolmannen persoonan puhettavan voidaankin katsoa näyttäytyvän esimerkiksi pornoon liittyvissä julkisissa diskursseissa huolen keskittymisessä nuoriin, eikä esimerkiksi koko väestöön, sekä muun muassa siinä, että pornon vaikutuksia, seuraamuksia ja haittoja nuoriin on tutkittu paljon.

Tämän tutkielman aiheena on suomalais- ja ruotsalaisnuorten kokemukset ja näkemykset pornosta. Tutkielma pyrkii tuomaan esille nuoria käsittelevän pornotutkimuksen saralle nuorten omia näkemyksiä heidän kuluttamastaan pornosta ja mahdollistamaan myös yleisten diskurssien laajentamisen nuorten omiin kokemuksiin pornosta. Nuorten omien pornonäkemyksien ja kokemusten esille tuominen on oleellista myös kolmannen persoonan hypoteesin ilmiön vähentämiseksi pornon tutkimuksen saralla. On myös oleellista tutkia ja pyrkiä ymmärtämään nuorten näkemyksiä ja kokemuksia pornosta, sillä he ovat ensimmäisiä ikäluokkia, joille pornografia on sen nykyisessä internetpohjaisessa muodossa ja saatavilla olevassa määrässä niin helposti saavutettavissa. Näin myös pystytään huomioimaan nuorten mahdollisesti kokemia tai näkemiä ongelmakohtia pornon käyttöön liittyen, esimerkiksi nuorten seksuaalivalistuksessa ja auttamaan nuorten navigointia pornoistuneessa yhteiskunnassa.

2 Pornosta

2.1 Pornon määritelmä

Pornolla on tarkoitettu ajan kuluessa monia eri asioita ja sen määritelmät ovatkin olleet aina suhteellisen häilyviä. Pornon määritelmät ja pornoksi lukeutuvat asiat ovat muuttuneet ajan saatossa ja esimerkiksi aikaisemmin pornoksi katsotut miestenlehdet voitaisiinkin helposti kategorisoida nykypäivän konteksteissa enintään pornahtaviksi. Pornolle ei ole nykyisinkään yhtä ainoata tai oikeaa määritelmää, vaan sen määrittelyt vaihtelevat muun muassa tieteenalasta, tekstin luonteesta, sekä kirjoittajan näkökannasta pornoon riippuen ja ei ole myöskään ennenkuulumatonta jättää porno kokonaan määrittelemättä. Yleisesti käytetyissä ja löydettävissä määrittelyissä voidaan kuitenkin havaita samankaltaisuuksia niiden sisällöissä.

Kielitoimiston sanakirja määrittelee pornon tai sen rinnalla käytetyn termin pornografian ”kirjalliseksi, kuvalliseksi tai muuksi esitykseksi, jonka päätarkoituksena on kiihottaa sukupuolisesti”. Sanakirjan määritelmä erottaa pornosta kaksi eri muotoa; kovan pornon, joka esittää ja kuvaa varsinaista yhdyntää ja sukupuolielimiä yksityiskohtaisesti, sekä pehmeän pornon, jolla tarkoitetaan edellistä hienovaraisempaa ja viitteellistä lähestymistapaa pornoon. (Kielitoimiston sanakirja 2024.)

Paasonen (2015) taas esittää kolme erilaista pornon määrittelemisen tapaa. Ensimmäisessä yleismaallisimmassa määrittelyssä porno määrittyy yksinkertaisuudessaan aiheidensa ja tyyliensä perusteella, jossa porno tarkoittaa seksuaalisesti eksplisiittisiä, sukuelimiä ja seksiakteja esittäviä tekstejä, kuvia tai elokuvia. Toisessa määritelmässä tuodaan mukaan pornon tekijöiden aiomukset ja intentio määrittelemällä porno sen funktion eli seksuaalisen kiihottamisen kautta. Kolmannessa määritelmässä tuodaan esille pornoon liittyvä subjektiivinen kokemuksellisuus, jossa pornolla tarkoitetaan sitä, mikä kiihottaa lukijaansa tai katsojaansa seksuaalisesti. (Paasonen 2015, 9–10.)

Yleensä pornon määritelmät ovat yhdistelmiä kahdesta edellä esitetystä määritelmästä. Pornoa luonnehditaan sen seksuaalisesti eksplisiittisen sisällön pohjalta, johon seksuaalisen kiihottamisen funktio usein lisätään, samanaikaisesti erotellen pehmeän ja kovan pornon muodot toisistaan. Pornon yleistasoisten määritelmien tekemistä hankaloittavat pornoksi käsitteellistyneiden tekijöiden ajalliset muuttumiset, sekä pornon jakautuminen nykyisesti

entistäkin selvemmin mitä erilaisempiin alalajeihin- ja kategorioihin sen digitaalisen tuotannon ja levityksen seurauksena (Paasonen 2015, 12).

Tässä tutkielmassa pornolla tarkoitetaan internetissä esiintyvää seksuaalisesti eksplisiittistä kuvallista tai videollista pornoa, jonka tarkoituksena on kiihottaa katsojaansa seksuaalisesti. Suurin osa internetpornosta on kovaksi pornoksi luokiteltavaa. Internet porno erityisesti jakautuu mitä erilaisempiin alakategorioihin mm. esiintyjien sukupuolten, etnisyyden, esitetyn sukulaissuhteen, sekä pornon sisältämien seksiaktien tai erityistarkastelussa olevien kehonosien perusteella (Paasonen 2015.)

2.2 Pornoistuminen

Pornoistumisen käsite kiteytyy vahvasti pornon tutkimukseen ja siihen törmääkin usein pornoa käsittelevissä julkisissa, sekä akateemisissa diskursseissa. Pornoistumisella yksinkertaisimmillaan tarkoitetaan pornon valtavirtaistumista, sekä pornon ja pornolla 'flirttailevien' sisältöjen näkyvyyden kasvua (Paasonen 2015). Pornoistumisessa pornolle lajityypillisten ominaisuuksien ja pornahtavien ilmaisutapojen nähdään valuvan yleisen kulttuurin sekaan muodostaen yleistä kulttuurin seksualisoitumista (Nikunen, Paasonen & Saarenmaa 2005).

Pornoistumista voidaan selittää monitasoisena prosessina, jonka seuraukset näkyvät kulttuurintuotannon eri aloilla, kuten esimerkiksi populaarimusiikissa, mainonnan ja elokuvien kuvastoissa, sekä itse pornoalan sisällä. Pornoistumista voidaan hahmottaa kolmen eri pornoistumisen tason perusteella. Pornoistumisen ensimmäistä tasoa määrittää ja selittää pornoteollisuuden kasvu globaaliksi teollisuudenalaksi erityisesti 1990-luvun aikana, jota muun muassa globalisaatio, mediateknologian kehitys ja pornoa koskevien lainsäädäntöjen höllentäminen selittävät. Pornoistumisen toisena tasona katsotaan toimivan erityisesti kovan pornon tulo osaksi valtakulttuuria, jossa pornoa ei enää eristetä julkisen kulttuurin marginaaleihin, vaan sen ilmentymiä tavataan muun muassa valtajulkisuudessa ja valtamedioissa, esimerkiksi televisiokanavilla tai julkisissa tiloissa esimerkiksi erilaisten seksitapahtumien ja esitysten muodoissa. Kolmas pornoistumisen taso katsotaan määrittyvän kulttuurin yleisen seksualisoitumisen kautta, jossa pornografiset ja pornahtavat esitystavat valuvat eri kulttuurintuotannon alueille, kuten mainontaan ja musiikkivideoihin. Pornoistumisen ilmiötä ei voida kuitenkaan yleistää vain yhteiskunnallisessa mittakaavassa

tapahtuvaksi asennemuutokseksi, sillä pornoistumisessa kyse on samanaikaisesti myös mediateknologiasta ja kansainvälisestä taloudesta. (Nikunen ym. 2005. 10–14) Pornoistumisen käsitettä voidaankin käyttää selittämään muutoksia, jotka syntyvät pornografian tuotantoon, jakeluun ja kulutukseen tapahtuvista teknologisista muutoksista (Paasonen 2016).

Pornoistumisen yleisiin diskursseihin liittyy oleellisesti pornoistumisen myötä pornon muuttuva kulttuurinen rooli ja merkitys, pornon näkyvyyteen ja erityisesti pornon lisääntyneeseen saavutettavuuteen liitetyt tekijät, sekä näihin kaikkiin yhdistetyt seuraamukset. Pornoistumisen seuraamuksia liitetään usein lasten ja nuorten kontekstiin, kun heidän katsotaan altistuvan pornoistumisen myötä yhä laajemmalle pornahtavalle tai seksuaalisesti eksplisiittiselle sisällölle. (Paasonen 2016). Pornoistumisen käsite esiintyykin yleisesti lapsia ja nuoria koskevissa akateemisissa diskursseissakin ja mm. nuorten tapoja navigoida pornoistumista onkin jo tutkittu (esim. Mulholland 2013).

2.3 Porno suomalaisessa ja ruotsalaisessa yhteiskunnassa

Tämä tutkielma on rajattu maantieteellisesti koskemaan suomalaisia ja ruotsalaisia nuoria. Maantieteellisellä rajauksella pyritään mahdollisuuteen yhteiskuntaspesifin tiedon tuottamisesta, sekä huomioimaan esimerkiksi mahdolliset pornonäkemyksen taustalla olevat yhteiskunnalliset tekijät ja vaikuttajat.

Pornolla on suomalaisessa ja ruotsalaisessa yhteiskunnassa suhteellisen pitkä historia, joka ylettyy aina 1960-luvulle, josta lähtien porno näyttäytyy olevan olleen oleellinen osa suomalaisten ja ruotsalaisten seksuaalisuutta. Ruotsia pidettiin kansainvälisesti vapaan seksuaalisuuden maana jo vuodesta 1955, jolloin ruotsalaiskouluissa aloitettiin pakollinen seksuaalikasvatuksen opetus. Ruotsi sai 'johtavan pornomaan' statuksen 1950- ja 1960-luvuilla erityisesti Yhdysvaltoihin tuotujen 'ruotsalaiselokuvien' kautta, joissa esiintyviä alastonuintikohtauksia ja seksuaalisia kohtaamisia markkinoitiin kansainvälisesti seksielokuvina. Ruotsissa hyväksyttiin toisena Euroopan maana Tanskan jälkeen vuonna 1971 lakimuutos audiovisuaalisen pornon laillistamisesta, joka mahdollisti pornon laillisen kuluttamisen, tuottamisen ja kaupallisen viennin Ruotsissa. Ruotsi toimi kansainväliselle, että suomalaiselle yleisölle tärkeänä pornon tuotanto- ja levityskanavana pitkään.

Suomessa oli vuoteen 1997 asti käytössä vuoden 1927 lainsäädäntö sukupuolirikurista- ja säädyllisyydestä, joka käytännössä esti pornografisen materiaalin tuotannon, maahantuonnin, mainostamisen ja levittämisen, sekä vuonna 1987 säädetty videolaki, joka kielsi kaikkien K-18 elokuvien levittämisen. Suomessa pornoa yksityiseen käyttöön oli kuitenkin saatavilla esimerkiksi Ruotsista postimyyntikuvastojen kautta tai seksikaupoista 'tiskin alta' ostamalla. Tiukkojen lakien takia Suomessa pornon yleisenä muotona pysyivät erilaiset kotimaiset ja ulkomaiset pornolehdet, joiden levikki esimerkiksi kioskien kautta oli etenkin 70- ja 80-luvuilla hyvin laajaa. Vuosina 1999 ja 2000 suomessa säädettiin lait, joissa kiellettiin eläin-, väkivalta- ja lapsipornon tuotanto, levitys, sekä hallussapito. 2000-luvun alusta suomalaisten pornoelokuvien laillinen DVD-tuotanto ja levitys käynnistyi ja pornosta tuli osa valtavirtamediaa, jota näytettiin muun muassa kaapelitelevisioiden maksukanavilla. (Paasonen 2015.)

Ruotsissa yhteiskunnalliset pornoasenteet näyttävät olevan pääasiassa negatiivisia, vaikka pornon laillistaminen tapahtui siellä jo varhain. Ruotsissa on esimerkiksi jo 70-luvulta lähtien valtiollisesti nojattu pitkälti Yhdysvaltojen seksisodista (engl. sex wars) johtaviin feministisiin antiporno keskusteluihin, jotka ovat luoneet Ruotsiin eräänlaisen hegemonisen valtiofeminismin, jossa pornoa kuvataan yhteiskunnalliseksi ongelmaksi (Kulick 2005, ks. Paasonen 2009; 2015). Ruotsissa 70-luvulla antipornonäkemykset perustuivat lähinnä naisten asema- ja tasa-arvokysymyksiin, jossa pornoa katsottiin muun muassa misogyniseksi, seksistiseksi ja naisia esineellistäväksi, mutta 2010-luvulla pornokeskusteluja ovat hallinneet myös diskurssit, joissa pornoa kuvataan myös valtakunnalliseksi terveysongelmaksi, jolta erityisesti nuoria ja lapsia tulee suojella (Larsson 2019). Suomessa valtiollinen pornoasenne oli lakiansa mukaisesti pitkään negatiivinen, jonka vastakohtaisesti kansalaisten pornoasenteiden on katsottu olevan suhteellisen positiivisia ja pornoa kulutettavan suhteessa laajasti (Paasonen 2015). Yksinkertaista yhteiskunnallista näkemystä pornosta Suomessa onkin vaikeaa tehdä esimerkiksi julkisen median samanaikaisesti omaksuessa, sekä tuomitessa pornoa sisällöissään (Paasonen 2009). Suomalaiset diskurssit pornosta ovat sen historian ajan keskittyneet lähinnä tasa-arvokysymyksiin, seksuaaliterveyteen, sekä valistukseen, joissa ruotsinkaltaiset feministiset aatetaustat ovat kuitenkin olleet vähäisemmässä määrin esillä (Paasonen 2015). Suomessa käytävissä pornodiskursseissa on muun muassa nähtävissä rutiininomaista huolipuhetta lasten ja nuorten pornonkäytöstä, mutta silti esimerkiksi laajempien pornoon liittyvien julkisten kiihkojen tai antipornografia-aktiivisuuden voidaan katsoa Suomessa olleen vähäistä (Paasonen 2016).

2.4 Pornon aikaisempi tutkimus

Aikaisempaa tutkimusta pornosta löytyy laajasti eri tieteenaloilta ja moninaisista näkökulmista, riippuen esimerkiksi tutkijoiden kiinnostuksen kohteista. Pornotutkimuksen taustalta löytää esimerkiksi mediatutkimuksen, psykologian, sukupuolentutkimusten tai nuorisotutkimusten tieteenaloja, joiden sisällä pornotutkimus on ollut laajaa ja moninäkökulmaista. Pornotutkimusta voidaan pitää myös omana tieteenalanaan, jonka tutkimuksia julkaistaan esimerkiksi brittiläisen Routledge-kustantamon vuodesta 2014 asti julkaisemassa *Porn Studies*- aikakausjulkaisussa.

Nuoria koskevaa pornotutkimusta on löydettävissä paljon ja tutkimusten kohteina ovat olleet esimerkiksi nuorten pornokäytön tavat, määrät ja syyt (ks. esim. Attwood, Smith & Barker 2018; Rothman, Kaczmarzsky, Burke, Jansen & Baughman 2015). Nuorten ja pornon suhdetta on tutkittu aikaisemmin erityisen paljon pornoon liitettyjen vaikutusten ja haittojen näkökulmasta (mm. Hald & Malamuth 2008; Cerbara, Ciancimino, Corsetti & Tintori 2023), sillä esimerkiksi pornoistumisen myötä nuorten katsotaan olevan erityisen alttiita pornon sisällöille. Tutkimuksissa tarkastelun kohteena ovat olleet esimerkiksi pornon vaikutukset nuorten kehonkuviin (Kvalem, Træen, Lewin, & Štulhofer 2014; Paquette, Bóthe, Dion, Girouard & Bergeron 2023) tai koetut vaikutukset tietyissä ihmisryhmissä, kuten seksuaalivähemmistöihin kuuluvissa nuorissa (Harvey 2020). Nuorten pornonkäytön vaikutuksia on tutkittu myös esimerkiksi sen yhteyksissä nuorten seksuaaliseen käytökseen (Martyniuk & Štulhofer 2018; Mattebo, Tydén, Häggström-Nordin, Nilsson, & Larsson 2014).

Aikaisempia tutkimuksia nuorten porno näkemyksistä ja kokemuksista on löydettävissä esimerkiksi Uudesta-Seelannista (Henry & Talbot 2019; Meehan 2025) ja Hollannista (Doornwaard, den Boer, Vanwesenbeeck, van Nijnatten, ter Bogt, & van den Eijnden 2017). Esimerkiksi Doornwaard ym. (2017) tutkimuksen tuloksina oli, että nuoret katsoivat pornoa hyödylliseksi seksuaalisen informaation, simulaation ja inspiraation lähteeksi, mutta liittivät pornoon myös seksiin tai kehoihin liittyvien epärealististen odotusten riskin. Meehanin (2025) tutkimuksessa nuorten taas nähtiin esittävän, sekä rikkovan sukupuolittuneita stereotyyppioita esimerkiksi seksuaalisesta nautinnosta ja ilmaisusta pornoon liittyen. Tutkimuksessa myös huomattiin nuoria ympäröivien rakenteiden ja päällimmäisten diskurssien vaikuttavan nuorten pornokokemuksilleen antamiin merkityksiin (Meehan 2025).

3 Tutkimusasetelma

3.1 Tavoitteet

Tämä kandidattitutkielma pyrkii tuottamaan laaja-alaisen yleiskatsauksen suomalaisten ja ruotsalaisten nuorten näkemyksistä ja kokemuksista pornosta. Tutkielman tavoitteena on koota ja tuoda esille nuorten esittämiä näkemyksiä ja kokemuksia pornosta nuoria koskevan pornotutkimuksen saralle.

Tutkielman tutkimuskysymykset ovat:

1. Minkälaisia näkemyksiä suomalais- ja ruotsalaisnuorilla on pornoa kohtaan?
2. Minkälaisina suomalais- ja ruotsalaisnuorten kokemukset pornosta näyttäytyvät?

Tutkimuskysymysten yleispätevyydellä ja laajuudella on pyritty mahdollistamaan aineiston mahdollisimman laaja analyysi ilman sitä liian rajoittavia kysymysasetteluja, sekä on siten pyritty varmistamaan, että tutkielman aineistoista päästään nostamaan esille kaikki tutkimukselle oleelliset tekijät. Tutkielmassa näkemys käsitettä käytetään yhdistämään aineistoissa käytettyjä perception, attitude, reflection, thought and feeling- termejä ja sitä käytetään näin kuvaamaan nuorten tiedostettuja omakohtaisia ajatus- ja suhtautumistapoja pornoon. Kokemus (aineistoissa engl. experience) käsitettä käytetään valottamaan, miten nuoret kuvaavat henkilökohtaisia kokemuksiaan pornosta. Tutkielmassa huomioidaan näkemysten ja kokemusten limittyneisyys, sekä niiden vaikutukset toisiinsa, mutta pyritään erottamaan ne analyysivaiheessa toisistaan.

3.2 Aineisto

Tutkielman aineistoksi valikoitui kahdeksan artikkelia eri tieteenaloilta, jotka käsittelevät suomalaisten tai ruotsalaisten nuorten näkemyksiä ja kokemuksia pornosta. Nuorilla tutkielmassa tarkoitetaan pääsääntöisesti alle 20-vuotiaita lähteiden mukaisesti ja pornolla tutkielmassa tarkoitetaan pääasiassa Internet pornoa. Nuorista puhutaan tutkielmassa binäärisesti tyttö-poika-jaottelulla, sillä aineistoissa valitettavasti puuttuivat sukupuoliyhemmistöjen edustajien representaatiot. Aineistoista viisi käsittelee aihepiiriä ruotsalaisten nuorten kontekstissa, ja loput kolme käsittelevät suomalaisia nuoria. Ruotsalaisnuoria käsittelevät artikkelit ovat lukuisten eri kirjoittajien kirjoittamia, kaksi

suomalaisnuoria käsittelevää artikkelia on mediatutkija Sanna Spišákin kirjoittamia ja viimeinen Suomea käsittelevä on Rinkisen, Halosen, Halosen ja Apterin (2012) kirjoittama. Aineistoista vanhin on vuodelta 2006 ja uusin on julkaistu vuonna 2024. Tutkielmassa huomioidaan joidenkin aineistojen suhteellinen vanhuus, sekä niiden mahdolliset vaikutukset tutkielman tulosten yleistettävyyteen.

Aineistojen valinnan kriteerinä on ollut, että ne käsittelevät nuorten ja pornon yhteyttä nuorten kokemusten ja näkemysten näkökulmasta siten, että artikkelit perustuvat nuorilta itseltään kerättyihin aineistoihin. Aineistojen valinnassa on pyritty painottamaan tutkimuksia, jotka ovat hyödyntäneet avointen kysymysten käyttöä tutkimuksissaan tai käyttäneet nuorten tuottamia muita tekstiaineistoja, jotka mahdollistavat nuorten oman äänen nousemisen pääpainoksi tässä tutkielmassa. Aineistoista kaksi ((Donevan, Bladh, Landberg, Jonsson, Priebe, Dennhag, Svedin 2024) ja (Johansson & Hammarén 2007)) käsittelee aihepiiriä kvantitatiivisesti nuorilta kerätyillä Likert-asteikkoa käyttävillä kyselytutkimuksilla. Loput aineistoista ovat pääosin kvalitatiivisia tutkimuksia, joista löytyy muun muassa avoimia kysymyksiä sisältäviä strukturoituja monivalintatutkimuksia, haastattelututkimuksia, sekä seksuaaliapua nuorille tarjoavalle suomalaiselle verkkopalstalle Sexpolle esittämien kysymysten kvalitatiivisiin analyyseihin perustuvia tutkimuksia.

Tutkielman aineistonhakuvaiheessa aineistoja on etsitty UTU Volter-tietokannasta, Google Scholarista, sekä EBSCO-tietokannasta. Suurin osa aineistosta on löytynyt Volter-tietokannan kautta, sekä 'helfenviljely' menetelmällä eli tutkien valittujen aineistojen lähdeviitteitä. Aineistoja on pyritty etsimään sekä englanniksi että suomeksi, mutta suomeksi julkaistun pornotutkimuksen vähyyden takia on etsiminen keskittynyt englanninkielisiin hakuihin. Valikoituneista aineistoista seitsemän on julkaistu englanniksi ja yksi suomeksi. Aineistojen hakuvaiheessa hakulausekkeina on käytetty erilaisia muunnoksia lausekkeista hakusanoilla porn, pornography, youth, teen, adolescent, boy, girl, experience, attitude, perception, thought, Sweden, Swedish, Finland ja Finnish, käyttäen apuna AND ja OR- operaattoreita.

Hakuvaiheessa ilmeni, että jos hakusanoja on liikaa, aineistoksi sopiviakin hakutuloksia jäi tietokannoissa kokonaan esittämättä ja tiedonhaun antavan laajasti myös aihe rajoituksen ulkopuolisia lähteitä, mistä syystä helfenviljely menetelmän vaikutus ja tärkeys korostui tutkielmassa. Hakusanoilla on pyritty etsimään aineistoja, jotka puhuvat nuorista sekä kollektiivisena ryhmänä, että eritellysti sukupuolten mukaan. Aineistoista neljä keskittyy

nuoriin kollektiivisena ryhmänä ja neljä luovat tyttöerityistä näkökulmaa aihepiiriin. Poikaerityistä näkökulmaa aihepiiristä ei löytynyt ilman, että tutkimuksessa olisi käytetty tähän tutkielmaan sopimatonta tarkasti rajattua näkökulmaa. Tästä syystä poikaerityisiä aineistoja ei tässä tutkielmassa ole käytössä. Tutkielmassa huomioidaan tyttöerityisten aineistojen suhteellinen määrä, sekä tyttönäkökulman mahdollinen painottuminen analyysivaiheessa.

3.3 Menetelmät

Tässä tutkielmassa suomalaisten- ja ruotsalaisten nuorten kokemuksia ja näkemyksiä pornografiasta tarkastellaan kirjallisuuskatsauksen avulla. Kirjallisuuskatsauksella tarkoitetaan tutkimusmenetelmää, jonka päämääränä on tehdä 'tutkimusta tutkimuksesta', jossa rakennetaan uutta tietoa aiempien tutkimuksen pohjalta muun muassa kokoamalla ja yhdistelemällä aiempien tutkimusten tuloksia uusien tutkimustulosten perustaksi (Salminen 2023). Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on tiivistää aiempien tutkimusten oleellinen tieto ja keskeiset tulokset ennalta asetettuun tutkimuskysymykseen (Vilka 2023).

Kirjallisuuskatsaus sopii hyvin tämän tutkielman tutkimusmenetelmäksi, sillä sen avulla tutkija perehtyy laajasti aiheensa aiempaan tutkimukseen tehden niistä kokoamalla, arvioimalla ja tiivistämällä johtopäätöksensä (Salminen 2023).

Kirjallisuuskatsaus voidaan jakaa kolmeen eri alatyypin: kuvailevaan kirjallisuuskatsaukseen, systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen, sekä meta-analyysiin. Tämä tutkielma on kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus sopii erityisen hyvin luomaan tutkimusaiheesta laaja-alaista yleiskuvaa ja se mahdollistaa aiheen mahdollisimman laajan käsittelyn ja laaja-alaisen kuvailun, ilman liian rajoittavia metodologisia säännöksiä, jonka takia se soveltuu hyvin tämän tutkielman tutkimusmenetelmäksi. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus voidaan edelleen jakaa kolmeen alalajiin: narratiiviseen, kartoittavaan ja integroivaan katsaukseen. (Salminen 2023.) Tutkielmassa tullaan hyödyntämään integroivaa kirjallisuuskatsausta, jonka avulla aihepiirin tarkastelu on mahdollisimman monipuolista, sillä integroiva katsaustyyppi mahdollistaa katsauksessa käytettävän sekä määrällisin että laadullisin menetelmin tehtyjä tutkimuksia analyysin aineistoina (Vilka 2023). Integroiva kirjallisuuskatsaus on toimiva tämän tutkielman tutkimusmenetelmäksi myös siksi, että se sopii hyvin tuottamaan tietoa jo aikaisemmin tutkitusta aiheesta ja se mahdollistaa myös aikaisemman tutkimuksen kriittisen ja syntetisoivan tarkastelun täten mahdollistaen

tärkeimmän tutkimusmateriaalin tiivistämisen tutkielman perustaksi (Salminen 2023). Integroivan kirjallisuuskatsauksen mahdollistaman kriittisen näkökulman avulla voidaan myös tunnistaa, mihin asioihin aihepiirin tutkimuksissa ja tieteellisissä keskusteluissa ei olla vielä vastattu (Vilka 2023).

Tutkielman analyysi toteutettiin kirjallisuuskatsauksen teemoittelun avulla. Aineiston teemoittelussa esille nostettiin yhteensä viisi erilaista teemaa nuorten porno näkemyksiin ja kokemuksiin liittyen. Nuorten pornonäkemyksiä käsittelevät kaksi ensimmäistä teemaa: Porno epärealistisena ja epätodellisena seksin kuvastajana, sekä Porno sukupuoliroolien esittäjänä ja naisten halventajana. Nuorten pornokokemuksia käsittelevät teemat: Porno ristiriitaisten kokemusten luoja, Koetut yhteiskunnalliset odotukset nuorten pornokokemusten värittäjänä, sekä Porno riskeinä ja mahdollisuuksina.

4 Nuorten näkemykset pornosta

Nuorten näkemykset pornosta näyttäytyvät aineistoissa suhteellisen moninaisilta ja eroja erityisesti tyttöjen ja poikien näkemysten välillä on havaittavissa. Nuoria kuitenkin yhdistää aineistoista esille läpikuultava pornon normaalius ja yleisyys nykypäivän yhteiskunnissa. Jo vuonna 2006 nuoret ovat tuoneet esille, että pornoa näkyy 'kaikkialla' ja sitä ei tarvitse itse lähteä etsimään vaan siihen törmää muussakin mediasisällössä (Häggström-Nordin, Sandberg, Hanson & Tydén 2006). Pornon normalisaatiota ja yleistä hyväksyvyyttä yhteiskunnissa esittää myös Donevan, Bladh, Landberg, Jonsson, Priebe, Denhag & Svedin (2024) tutkimus, jossa löydettiin ruotsalaisnuorten kannattavan pornon saatavuutta enemmän, sekä tukevan pornon säätelyä vähemmän verrattuna tutkimuksen aiempaan vuoden 2004 tutkimuskohorttiin. Vastakohtana pornon normalisaatiolle voidaan kuitenkin nähdä nuorten esittämät näkemykset esimerkiksi pornon epäeettisyydestä, jossa muun muassa liikevoiton tavoittelu ihmisten seksuaalisten tarpeiden ja erityisesti naisten kehojen kautta nähtiin epäeettiseksi tai jopa häpeälliseksi (Häggström-Nordin ym. 2006; Tholander, Johansson, Thunell & Dahlström 2022).

Nuorten pornoasenteista aineistojen perusteella ei ole mahdollista tehdä yksinkertaista yleistystä, sillä nuorten näkemykset pornosta vaihtelevat paljon. Nuorten näkemykset asenteet pornoa kohtaan vuorottelevat neutraaliuudesta ja positiivisuudesta myös pornon laajaan kritiikkiin, näiden kaikkien esiintyessä kummankin sukupuolen sisällä. Esimerkiksi Johansson ja Hammarén (2007) raportoivat, että heidän tutkimuksensa ruotsalaistytöistä yli 71 % suhtautui pornoon negatiivisella tai suhteellisen negatiivisella tavalla, poikien vastaavan luvun ollessa hieman vajaa 23 %. Pojista samassa tutkimuksessa katsoi pornoa positiivisella tai suhteellisen positiivisella tavalla 41 %. (Johansson & Hammarén 2007.) Tyttöjen negatiivisia asenteita pornosta kuitenkin kiistää muun muassa Rinkinen, Miettinen, Halonen, Halonen ja Apterin (2012) tutkimus, jossa 72 % tytöistä katsoi pornon olevan hyväksyttävää ja enemmistön nähdessä pornon tavoitteena olevan positiivisten tunteiden, kuten kiihotuksen, nautinnon tai mielihyvän tuottamisen. Poikien laajasti vaihtelevia näkemyksiä pornosta toivat esille esimerkiksi Häggström-Nordinin ym. (2006), sekä Löfgren-Mårtensonin ja Månssonin (2010) tutkimukset, joissa poikien esittämien positiivisten pornonäkemyksien enemmistön rinnalle nousi myös vähemmistö poikia, jotka esittivät myös vahvasti kriittisiä näkemyksiä pornosta.

Vaikka yleistystä nuorten pornoasenteista ei aineistojen perusteella pysty tekemään, löytyi aineistojen teemoittelussa nuorten pornonäkemyksiä yhdistäviä teemoja kaksi: Porno epärealistisena ja epätodellisena seksin kuvastajana, sekä Porno sukupuoliroolien esittäjänä ja naisten halventajana.

4.1 Porno epärealistisena ja epätodellisena seksin kuvastajana

Aineistoista tulee esille hyvin nuorten jakama näkemys pornosta epärealistisena ja epätodellisena seksin kuvastajana. Teemoittelussa neljä kahdeksasta aineistosta kuvaa nuorten näkemyksiä pornosta jollain tapaa epärealistisena tai epätodellisena seksin kuvastajana, jotka tulivat esille esimerkiksi näkemyksissä pornon näyteltävyydestä, liioittelevuudesta, teknillisyydestä, sekä tunteettomuudesta.

Pornon kiinnittyminen osaksi laajempaa kaupallista pornobisnestä, sekä sen vaikutukset pornon todenperäisyyteen esiintyivät aineistoissa nuorten pornonäkemyksissä. Esimerkiksi Rinkisen ym. (2012) tutkimuksessa pornoa kuvattiin muun muassa näytellyksi ja kaupalliseksi seksiksi, jonka katsottiin olevan osa laajempia kaupallisia markkinoita. Myös Spišákin (2020) tutkimuksessa näkemykset pornosta osana 'bisnestä ja kuluttamista', sekä tuotettua mediateollisuutta tuotiin esille. Näihin kuvauksiin liitettiin näkemykset pornosta muun muassa näyteltynä, tuotettuna ja käsikirjoitettuna 'feikkinä' fantasiana, missä mikään ei ole totta (Spišák 2020). Nuorten näkemykset pornon kaupallisuudesta loivat siis ohelleen näkemyksiä pornon esittämän seksin epätodellisuudesta.

Pornon näyteltävyyden ohella aineistoissa esiintyi näkemyksiä pornossa näytettävän seksin epärealistisuudesta, johon liitettiin näkemykset pornosta liioiteltuna, ylitehostettuna ja yliampuvana (Rinkinen ym. 2012). Pornon liioittelevuus tuli esille myös Löfgren-Mårtensonin ja Månssonin (2010) tutkimuksessa, jossa nuoret näkivät pornon liioittelun esiintyvän esimerkiksi pornon väkivaltaisuudessa, kovakouraisuudessa ja rajuudessa. Myös näkemyksiä pornosta esiintyjien teknisenä suorituksena esitettiin (Rinkinen ym. 2012; Häggström-Nordin ym. 2006). Seksiä pornossa kuvattiin muun muassa mekaaniseksi ja pinnalliseksi esitykseksi, jossa keskittyminen on erilaisten asentojen esittelyssä, eikä esimerkiksi esiintyjien ihmissuhteessa (Häggström-Nordin ym. 2006).

Pornon epärealistisuus ja epätodellisuus liitettiin osaltaan kaikissa neljässä aineistoissa näkemyksiin, joiden mukaan porno oli tunteetonta ja siinä ei ole havaittavissa intiimiyttä. Pornon tunteettomuuden ja intiimiyden puutteen nähtiin luovan eron pornon ja 'oikean' seksin välille. Muun muassa Spišákin (2020) tutkimuksessa tytöt kuvasivat pornoa epätodenperäiseksi näytökseksi seksistä, sillä oikeassa seksissä intiimiyden, sekä tunteiden katsottiin olevan läheisesti mukana ja sitä katsottiin syvemmäksi ja henkilökohtaisemmaksi, kuin pornossa näytetty seksi on. Myös Häggström-Nordinin ym. (2006) tutkimuksessa nuoret toivat esille selviä erontekoja näkemyksissään tunteiden, intiimiyden ja rakkauden, sekä pornossa esitetyn seksuaalisuuden välillä. Myös Löfgren-Mårtensonin ja Månssonin (2010) tutkimuksessa nuoret pojat toivat useasti esille ymmärtävänsä ja näkevänsä selvästi pornon erilaisuuden oikeaan seksiin verrattuna. Nuorten näkemyksissä erontekojen muodostaminen pornossa näytetyn seksin ja oikean seksin välillä näyttäytyikin oleelliselta ja niiden ymmärtäminen tuodaankin usein suorasanaisesti esille. Nuorten näkemykset pornosta epärealistisen ja epätodellisen seksin kuvastajana näyttäytyvät aineistoissa muodostuvan osittain pornon ja oikean seksin erojen kautta.

4.2 Porno sukupuoliroolien esittäjänä ja naisten halventajana

Nuorten näkemyksiä pornosta yhdistää aineistojen perusteella myös näkemykset pornosta stereotyyppisten, patriarkaattisten sukupuoliroolien esittäjänä, sekä pornossa esiintyvien naisten ja naisia yleisesti halventavana tekijänä.

Esimerkiksi Häggström-Nordinin ym. (2006) tutkimuksessa nuoret toivat esille pornon esittävän stereotyyppisiä sukupuolirooleja, sekä perinteisiä patriarkaattisia valta-asemia, joissa mies on vallassa ja nainen alistuvassa roolissa miehen suhteen. Nuoret katsoivat sukupuoliroolien ja valta-asemien näkyvän esimerkiksi pornossa esitetyissä naisista alistavissa asennoissa ja seksuaalisissa tilanteissa, sekä naisten haukkumisen yleisyydessä pornon sisällä. Perinteiset patriarkaaliset sukupuoliroolit ja valta-asenteet katsottiin näkyvän myös pornon esittämässä kehollisissa ideaaleissa, joissa miesten nähtiin olevan suuria ja maskuliinisia ja naisten pienikokoisia, sekä hentoja. (Häggström-Nordin ym. 2006.)

Myös Löfgren-Mårtensonin ja Månssonin (2010) tutkimuksessa nuoret kritisoivat pornon tapaa esittää sukupuolia epätasa-arvoisella tavalla, jossa naisten roolin katsottiin redusoituvan vain miesten seksuaalisten halujen täyttämisen kohteeksi. Nuoret kritisoivat naisten

seksuaalisen toimijuuden vähäisyyttä pornossa ja miesten koettua seksuaalista valta-asemaa naiseen, joiden katsottiin luovan kuvaa naisten alhaisemmasta asemasta seksissä. Tytöt erityisesti toivat esille pornon naisesiintyjien mielihyvän olemattomuuden pornon esittämässä seksissä, sekä pornon esittämien naiskehojen yksipuolisuuden, jota tutkimuksen pojatkin huomioivat. Kehoideaalin ohella pojat toivat esille näkemyksenä pornon esittämästä stereotyyppiasta miesten ainaisesta halukkuudesta seksiin, sekä myös siihen kykenevyydestä pitkiä aikoja kerrallaan. (Löfgren-Mårtenson & Månsson 2010.)

Pornossa esiintyvien naisten kokeman mielihyvän puutteetta toivat esille myös Tholanderin ym. (2022) tutkimuksen tytöt, jotka katsoivat valtavirtaisen pornon esittävän sukupuoliroolien ääripäitä, jossa naiset jäävät pornossa ja seksissä täysin sivuosaan. Pornon nähtiin tarjoavan naisille hyvin kapean roolin siihen, miltä naisen kuuluisi näyttää, sekä miten käyttäytyä tai olla seksin aikana. Kritiikin keskiössä olivat myös pornon esittämät representaatiot miehistä dominoivina, aggressiivisina ja 'petomaisina', joiden vastakohtaksi alistuvat, seksualisoidut ja halukkaat naiset esitettiin. (Tholander ym. 2022.)

Pornossa esiintyvien stereotyyppisten sukupuoliroolien ja valta-asemien ohella nuorten pornonäkemyksissä tulevat esille näkemykset pornosta, joiden mukaan siinä halvennetaan pornossa esiintyviä naisia ja naisia yleisesti. Esimerkiksi Tholanderin ym. (2022) tutkimuksen tytöt esittivät sanoittamiensa feminististen arvojensa mukaisesti näkemyksiään pornon luonteesta naisia halventavana. Nuoret näkivät pornon omaavan naisia halventavia ominaisuuksia myös Johanssonin ja Hammarénin (2007) tutkimuksessa, jossa tytöistä miltei 69 % katsoi pornoa naisia alentavaksi tai suhteellisen alentavaksi. Pojista samassa tutkimuksessa 37 % näki pornon olevan jossain määrin naisia alentavaa (Johansson & Hammarén 2007).

Myös Donevanin ym. (2024) tutkimuksessa nuoret näkivät pornon naisia halventavana, mutta myös miehiä halventavana. Erityisesti tytöt raportoivat näkemyksiään pornosta naisia halventavana tekijänä ja 62 % tytöistä katsoikin pornon halventavan naisia tutkimuksen vuoden 2020/2021 kohortissa, joka oli hieman noussut vuoden 2004 kohortissa esitetystä 59,2 prosentista. Poikien usko pornon naisia halventavaan luonteeseen huomattiin vähenneen vuosien 2004 tuloksia (27,8 % uskoi) ja vuosien 2020/2021 tuloksia (23,7 % uskoi) verrattessa. Kummankin sukupuolen näkemys pornosta miehiä halventavana oli laskenut

tutkimusvuosia verratessa, tytöistä näin uskoessa vuonna 2004 29,1 % ja 2020/2021 vain 18,5 %, poikien näin katsoessa vuonna 2004: 11,7 % ja 2020/2021: 9,8 %. (Donevan ym. 2024.)

5 Nuorten kokemukset pornosta

Nuorten kokemukset pornosta näyttäytyvät aineistojen perusteella hyvin moninaisilta, joissa löytyy vaihtelevuutta sekä sukupuolien sisällä, että niiden välillä. Yksittäistä yleistystä nuorten pornokokemusten yleisestä positiivisuudesta tai negatiivisuudesta ei aineiston perusteella ole mielekäästä tehdä niissä esille tulleiden kokemusten vaihtelevuuden takia. Nuorten kokemuksia pornosta ei voi myöskään yleistää sukupuolittaisesti, sillä erityisesti tyttöjen kokemukset pornosta näyttävät vaihtelevan aineistoissa. Aineistoista voitaisiin kuitenkin tehdä yleistys, että nuoret kokevat pornon yleisesti kiihottavana, sillä jokainen kahdeksasta aineistosta raportoi nuorten kokemusta pornosta pääsääntöisesti kiihottavana. Kokemuksia aineistoissa sanoitettiin pääasiassa erilaisten tunnekokemusten, kuten kiihotuksen, mielihyvän ja nautinnon, sekä inhon, vastenmielisyyden ja ällöttävyyden avulla. Nuorten pornokokemuksissa aineistojen perusteella vaikuttavat painottuvan tunteiden ääripäät, jossa neutraaleja tunteita tai kokemuksia pornoon ei laajemmin raportoida tai kuvata.

Nuorten pornokokemuksista löydettiin kuitenkin samankaltaisuuksia, joiden pohjalta aineistoista eriteltiin kolme eri teemaa. Teemoista ensimmäinen käsittelee nuorten kokemusta pornosta ristiriitaisten kokemusten luoja, toinen teema yhteiskunnallisten odotusten vaikutusta nuorten pornokokemuksiin ja kolmas nuorten kokemuksia pornosta mahdollisuuksina ja riskeinä.

5.1 Porno ristiriitaisten kokemusten luoja nuorilla

Nuorten pornokokemukset vaikuttavat aineistojen perusteella hyvin ristiriitaisilta. Kokemusten ristiriitoja oli aineistoissa havaittavissa sekä sukupuolten kokemuksia verratessa, että eri yksilöiden kokemuksissa sukupuolittain, mutta myös yksilötasolla joko eri kokemuskerroissa tai jopa saman kokemustilanteen sisällä.

Nuorten ristiriitaisten pornokokemusten hyvänä esimerkkinä on Häggström-Nordinin ym. (2006) tutkimus, jossa nuoret kuvasivat kokemuksiaan muun muassa positiivisina tunteina kiihotuksen, seksuaalisen innostumisen ja mielihyvän kautta, mutta myös negatiivisten häpeän, inhon ja vastenmielisyyden tunteiden avulla. Sekä positiivisia, että negatiivisia tunteita esitettiin sekä tyttöjen ja poikien kokemuksissa ja niiden kerrottiin ilmenevän joskus myös samanaikaisesti (Häggström-Nordin ym. 2006).

Sukupuolittaisia ristiriitoja nuorten pornokokemuksissa tuo esille esimerkiksi Donevanin ym. (2024) tutkimus, jossa tytöt raportoivat kokevan poikia enemmän negatiivisia tunnetiloja, kuten ällötystä pornoa kohtaan, sekä useammin kokemuksia kiihottumisen häviämisestä pornossa nähdyn sisällön takia. Poikien taas löydettiin kokevan porno tyttöjä enemmän kiihottavana, sekä jännittävänä ja he kokivat pornon yleisesti positiivisemmin kuin tytöt. Näiden sukupuolittaisten erojen raportoitiin kuitenkin vähentyneen tutkimuksessa vertailtavien kohorttivuosien 2004 ja 2020/2021 välillä. Poikien positiivisten kokemusten pornosta nähtiin vähentyneen esimerkiksi pornon kiihottavuuden kokemuksissa, sekä pornon kokemisessa innostavaksi. Tämän vastakohtaisesti tyttöjen pornokokemusten nähtiin muuttuneen positiivisemmiksi, negatiivisten tunteiden, kuten mielihäpän laskiessa vertailuajankohtien välillä huomattavasti (2004: 30,9 % vrt. 2020/2021: 10,8 %). (Donevan ym. 2024.)

Tyttöjen ristiriitaisia pornokokemuksia esittää hyvin Rinkisen ym. (2012) tutkimus, jossa tytöistä 80 % vastasi tunteneensa pornoon liittyen sekä positiivisia, että negatiivisia tunteita. Enemmistö tutkimuksen tytöistä oli kokenut positiivisia tunteita pornosta, kuten kiihottumista, nautintoa, mielihyvää, kiinnostusta ja uteliaisuutta. Vahvasti negatiivisia kokemuksia ja tunteita raportoitiin positiivisia vähemmän, mutta myös likaisuuden, ällötyksen, kuvotuksen, epämiellyttävyyden ja irstauden kokemuksia esitettiin. (Rinkinen ym. 2012.) Muun muassa Spišákin (2020) tutkimuksessa esille tuli myös katselukerran merkitys tunnekokemukseen, jossa porno koettiin joskus kiihottavana ja taas joskus esimerkiksi ällöttävänä, usein riippuen pornon sisällöstä.

Ristiriitaisten tunteiden kokemukset tulivat esille erityisen hyvin tilanteissa, joissa pornoa kohtaan koettiin samalla kokemushetkellä hyvin ristiriitaisia positiivisia, että negatiivisia tunnetiloja. Esimerkiksi Tholanderin ym. (2022) tutkimuksessa tyttöjen pornoa kohtaan tunteisiin positiivisiin tunteisiin, kuten kiihotukseen liittyi vahvasti samanaikaista häpeän, hämmennyksen ja yksin jäämisen kokemuksia. Myös Spišákin (2017) tutkimuksessa tytöillä esiintyi sama ilmiö, jossa porno koettiin kiihotusta ja mielihyvää tuottavaksi asiaksi, mutta samanaikaisesti pornoon liitettiin vahvoja huolestuneisuuden ja ahdistuksen tunteita.

5.2 Koetut yhteiskunnalliset odotukset nuorten pornokokemusten värittäjinä

Aineistoissa on viitteitä siitä, että nuorten kokemuksia pornosta värittävät heidän kokemansa yhteiskunnalliset odotukset pornosta. Nuorten kokemuksiin pornosta näyttävät vaikuttavan heidän kokemansa olettamukset ja stereotyypit esimerkiksi pornonkäyttäjistä, sekä siitä miten pornoon tulisi esimerkiksi sukupuolittain tai yhteiskunnallisesti suhtautua.

Esimerkiksi Löfgren-Mårtensonin ja Månssonin (2010) tutkimuksessa tytöt toivat esille kokemuksen siitä, että tyttöjen odotetaan ja heidän kuului reagoida pornoon negatiivisella tavalla. Tutkimuksessa tytöt esittivät kokemuksia siitä, että he naisina eivät pidä pornosta, koska se ei ole yhteiskunnallisesti hyväksyttävää naisille. Osa tytöistä sanoi pornosta pitämättömyydelleen syyksi myös kokemuksen, että pornoa ei tehdä naisille viehättävällä tavalla, vaan ”miehiltä miehille”. Tyttöjen kokiessa, että heidän odotetaan reagoivan pornoon negatiivisella tavalla, osa tutkimuksen pojista koki painetta ja odotusta pornon kokemisesta positiivisena, vaikka kokemus saattoi olla vastakkainen. Pojat toivat esille myös kokemuksia kyllästymisestä pornoon ja siinä esitettyihin yksipuolisiin, heidän kokemuksensa mukaan usein kirurgisesti kohennettuihin naiskehoihin. Pojat kokivat, että heidän kuului nähdä pornossa esitetyt naiset viehättävinä yhteiskunnallisten odotusten mukaisesti, vaikka he eivät aina niin kokeneet. Pojat myös raportoivat kokemusta pornon kiihottamattomuudesta, samalla kokien, että heiltä odotetaan sitä yhteiskunnallisesti heidän ollessaan pornon yleisesti katsottua kohderyhmää. (Löfgren-Mårtenson & Månsson 2010.)

Myös Tholanderin ym. (2022) tutkimuksessa on nähtävillä yhteiskunnallisten odotusten heijastumista tutkimuksen tyttöjen kokemuksiin pornosta. Tytöt kokivat kokemuksensa pornosta ristiriitaisina, sillä he kokivat kiihottumisensa pornosta olevan suuressa vastakohdassa yhteiskunnallisten ja omien feminististen moraaliensa kanssa. Tyttöjen kokemat positiiviset mielihyvän tunteet pornosta toivat mukanaan muun muassa häpeän ja inhon tunteita itseä kohtaan, sillä pornon katsomisen koettiin olevan muun muassa ’poliittisesti sopimatonta’ (engl. politically incorrect). Tyttöjen kokemuksia pornosta värittivät myös kokemukset yksin jäämisestä, sillä henkilökohtaisiin kokemuksiin perustuvia keskusteluja pornosta ei koettu olevan mahdollista käydä esimerkiksi oman sosiaalisen ympäristön sosiaalisten normien takia. (Tholander ym. 2022.)

Myös Spišákin (2017) tutkimuksessa tytöillä esiintyi sama ilmiö, jossa porno koettiin kiihotusta ja mielihyvää tuottavaksi asiaksi, mutta samanaikaisesti pornoon liitettiin vahvoja negatiivisia tunteita huolesta ja ahdistuksesta. Spišákin (2017) tutkimuksessa tyttöjen kokemukset peilautuivat hämmennykseen pornon käytön 'sallittavuudesta', sekä normaaliudesta tytöille ja kokemuksia verrattiin nähtyyn yhteiskunnalliseen 'hyvän tytön' ideaaliin. Tytöt kokivat pornon käytön ja yleisen suuremman seksuaalisen halukkuuden olevan yhteiskunnallisesti hyväksyttävämpää pojille, jonka takia esimerkiksi omaa pornon käyttöä rajoitettiin. Osalla tytöistä negatiiviset pornokokemukset heijastuivat myös yhteiskunnalliseen heteronormatiivisuuden odotukseen, jota kautta positiiviset kiihottumisen kokemukset ei-heteroseksuaalista seksiä kuvaavasta pornosta aiheuttivat myös ahdistusta ja murhetta. (Spišák 2017.)

5.3 Porno riskeinä ja mahdollisuuksina

Nuorten pornokokemuksissa tulivat esille myös kokemukset pornon mahdollisista vaikutuksista sekä sen riskeinä että sen mahdollisuuksina. Nuorten kokemuksiin pornosta liitettiin sekä pornon negatiivisia vaikutuksia että positiivisia vaikutuksia, joita yhdistettiin muun muassa kokemuksiin nuorten kehonkuvasta ja seksuaalisesta käyttäytymisestä.

Esimerkiksi Häggström-Nordinin ym. (2006) artikkeli toi esille nuorten kokevan, että porno luo odotuksia ja vaatimuksia seksuaalisuudesta, sekä seksuaalisesta käytöksestä. Nämä koettiin esimerkiksi odotuksina seksuaalisesta kokeneisuudesta tai seksiin halukkuudesta, sekä vaatimuksina valmiuteen erilaisiin seksuaalisiin tekoihin, kuten oraali- tai anaaliseksiin. Nuoret myös kokivat, että pornon kautta ihmiset saavat erikoisia ideoita, jotka eivät muuten olisi tulleet ikinä heidän mieleensä ja pornon kautta tuleva johdatus seksuaalisuuteen voi olla nuorelle ihmiselle karu (Häggström-Nordin ym. 2006.)

Myös Löfgren-Mårtensonin ja Månssonin (2010) tutkimuksessa nuoret toivat esille kokemuksiaan pornoon liittyvistä negatiivisista seurauksista. Tutkimuksessa tytöt kokivat pornossa näytettyjen kehollisten ideaalien vaikuttavan heidän omiin odotuksiinsa omasta ulkonäöstään, sekä pornon aiheuttavan siten esimerkiksi ahdistusta seksuaalisen kumppanin mahdollisesta mielipiteestä tytön kehoon. Tytöt nostivat esille myös ahdistuksen kokemusta siitä, että pojat olettaisivat pornon kautta tyttöjen käyttäytyvän seksin aikana samalla tavalla kuin naiset pornossa. (Löfgren-Mårtenson & Månsson 2010.) Kokemukset pornon

vaikutuksista tyttöjen kehonkuviin tulivat esiin myös Rinkisen ym. (2012) tutkimuksessa, jossa 46 % tytöistä katsoi pornon kuvaavan ihanteellisia vartaloita, vaikka porno muuten koettiin hyvin epätodellisena. Löfgren-Mårtensonin ja Månssonin (2010) tutkimuksen pojista osa toi esille pornon riskin, että tytöt saavat vääränlaisen kuvan heistä ja luulevat poikien toivovan pornossa esiintyvien naisten kaltaisia tyttöjä tai olettavat seksin olevan pornossa näytetyn kaltaista. Pornoon liittyvissä negatiivisissa vaikutuksissa poikiin esille tuli vahvimmin poikien kokemukset pornon esittämistä seksuaalisen suorituksen keston ja kyvykkyyden paineista. Tutkimuksen tytöt kokivat, että pornossa näytetyt keholliset ideaalit vaikuttavat myös poikiin, poikien kuitenkin kiistäessä tämän. (Löfgren-Mårtenson ja Månsson 2010.)

Pornon riskinä Tholanderin ym. (2022) tutkimuksessa näyttäytyy tyttöjen kokemukset pornossa esitettävien ideaalien vaikutuksista omiin seksuaalielämiinsä. Tytöt kokivat pornon kaltaisesti jäävänsä seksuaalisissa kokemuksissaan naisosapuolena sivuosaan ja huolehtimaan miespuolisen kumppaninsa miellyttämisestä, eikä omasta nautinnostaan tai mielihyvästään. Tutkimuksen tytöt kokivat pornon vaikuttavan myös suostumuksen jäämiseen seksissä häilyväiseksi, esimerkiksi antamalla pornon kaltaisesti miesosapuolen toimia seksissä haluamallaan tavalla ja hyväksymällä tilanteen esimerkiksi kiusallisten tilanteiden välttämiseksi. (Tholander ym. 2022.)

Nuoret kokivat pornon myös positiivisten seurausten mahdollistajana, jotka liitettiin vahvasti seksuaalisuuteen liittyvään tiedonsaantiin ja oman seksuaalisuuden oppimiseen ja toteuttamiseen. Esimerkiksi Häggström-Nordin ym. (2006) tutkimuksessa nuoret kokivat pornon tapana saada informaatiota ja oppia seksistä. Myös Löfgren-Mårtensonin ja Månssonin (2010) tutkimuksessa nuoret kokivat pornon toimivan suhteellisen luotettavana tiedonlähteenä esimerkiksi erilaisten seksuaalisten asentojen suhteen. Pornon asema nuorten tiedonlähteenä ilmeni myös Rinkisen ym. (2012) artikkelissa, jossa 38 % tytöistä oli sitä mieltä, että pornosta voi oppia. Myös Spišákin (2017; 2020) tutkimuksissa tytöt kokivat pornon tavaksi oppia seksistä ja nähtiin tapana päästä käsiksi seksuaaliseen informaatioon. Spišákin (2020) tutkimuksessa porno näyttäytyi myös tytöille tapana tulla ymmärtäväisemmäksi muun muassa seksistä, omasta itsestään ja kehostaan, pornon toimiessa tapana masturbaatiolle, itsetutkiskelulle, sekä omien mieltymysten oppimiselle. Myös Spišákin (2017) artikkelissa tytöt kokivat pornon 'mielihyvä teknologiana', joka mahdollistaa

seksuaalista ilmaisua ja seksuaalisten kulttuurien, sekä fantasioiden tutkimista ja toimi olennaisena osana seksuaalisen mielikuvituksen ja itsetutkimuksen välineenä.

6 Johtopäätökset

Tämän kandidaatintutkielman tavoitteena oli tuottaa laaja-alainen yleiskatsaus suomalais- ja ruotsalaisnuorten näkemyksistä ja kokemuksista pornosta. Tutkielman aineistojen perusteella ei yksiselitteisiä yleiskuvauksia nuorten pornonäkemyksistä tai kokemuksista ole mahdollista tehdä, sillä nuorten näkemykset ja kokemukset pornosta esittäytyivät aineistojen perusteella hyvinkin moninaisina. Aineistoissa painottuvat nuorten pornonäkemyksien ja kokemusten yksilöllisyys ja niistä voi havaita myös näkemysten ja kokemusten linkittymisen toisiinsa.

Nuorten pornonäkemyksissä tytöillä korostuivat hieman poikia enemmän negatiiviset näkemykset pornosta. Erityisesti tyttöjen näkemyksissä pornosta näyttää kuitenkin olevan suurta vaihtelua eri aineistojen välillä, joissa osassa tyttöjen näkemykset näyttävät hyvinkin negatiivisilta, kun taas osassa pornoa katsotaan lähinnä positiivisesti. Poikien näkemykset olivat aineistoissa myös vaihtelevia, mutta enemmistöllä pojista näkemys pornosta näyttää suhteellisen positiivisena, vähemmistön pojista esittäessä kuitenkin suhteellisen kärkeästä kritiikkiä pornoa kohtaan. Nuorten pornonäkemyksiä yhdistivät näkemykset pornosta epärealistisena ja epätodellisena seksin kuvastajana, jossa porno katsottiin muun muassa teollisen pornobisneksen näytellyksi tuotokseksi, joka nähtiin liioiteltuna, rajuna ja tunteettomana. Nuoret myös näkivät pornon sisällön esittävän stereotyyppisiä patriarkaalisia sukupuolirooleja ja ideaaleja, joiden katsottiin halventavan pornossa esiintyviä naisia, sekä naisia yleisesti ottaen.

Nuorten pornonäkemyksissä on havaittavissa nuorten hyvä ymmärrys pornon kiinnittymisestä sen laajempaan kaupalliseen pornoalan kontekstiin, jota kautta siinä nähtyjä representaatioita tarkastellaan mediakriittisesti. Aineistojen perusteella voitaisiin katsoa nuorten olevan tietoisia pornon niin sanotuista ongelmakohdista, kuten sen epätodellisuudesta, sekä naisia halventavista piirteistä. Nuorten pornonäkemyksien voidaan myös katsoa ilmaisevan yhteiskunnilleen tyypillisiä käsityksiä pornosta. Erityisesti ruotsalaisnuoria käsittelevissä aineistoissa oli huomattavissa ruotsalaisen yhteiskunnan pornoa kritisoivat, feministiset näkemykset nuorten omien näkemysten taustalla. Tutkielman tuloksien voidaan katsoa esittävät jatkumoa esimerkiksi Knudsenin ym. (2007) tutkimukselle, joka kuvaili pohjoismaalaisia nuoria 'älyllisiksi' pornon käyttäjiksi, joilla on havaittavissa huomattavia pornon tulkintavalmiuksia, jotka kehittyvät yhä laajemmiksi iän myötä. Huomioitavana on kuitenkin tutkielmassa esille tulleet tulokset tyttöjen poikia suuremmasta tietoisuudesta

pornon naisia alistaviin ja halventaviin puoliin. Myös aineistoissa esitetyt tulokset poikien tason laskussa pornon naisia halventavien puolien huomaamisessa, sekä molempien sukupuolien laskun uskossa pornon miehiä alistaviin puoliin, esittää huolestuttavaa kehityskulkua nuorten pornonäkemyksissä.

Nuorten pornonäkemyksen ohella myös nuorten pornokokemukset näyttäytyvät hyvin moninaisina, jonka takia pelkistettyä kuvaa nuorten kokemuksista on mahdotonta tehdä. Nuorten pornokokemuksissa kuitenkin korostui pornon tuottavan monella tasolla nähtäviä ristiriitaisia tunnekokemuksia nuorille. Pornoon liitettiin sen kautta yleisesti koetun kiihotuksen ohella muun muassa positiivisia mielihyvän ja nautinnon, sekä negatiivisia inhon, ällöttävyyden ja häpeän tunteita, joita esiintyi kummankin sukupuolen kokemuksissa, sekä eri kokemukset välillä, että mahdollisesti samanaikaisesti. Nuorten pornokokemusten ristiriitaisuudet ilmaisevatkin hyvin Paasonen (2015) esittämää katsomusta ja määrittelytapaa pornosta affektiivisena lajityyppinä. Määrittelytapa mahdollistaa pornon aiheuttamien tunteiden ja ruumiillisten tuntemusten kirjon, kuten ällötyksen, hämmennyksen, kiihotuksen ja huvittuneisuuden, sekä niiden mahdollisen samanaikaisuuden, erottelun, sekä tunnistamisen vaikeuden huomioonoton (Paasonen 2015, 53.)

Nuorten pornokokemuksissa esille tulivat myös koettujen yhteiskunnallisten odotusten vaikutukset nuorten omiin kokemuksiin pornosta. Koettujen odotusten voidaan nähdä kiinnittyvän esimerkiksi nuorten tiedostamattomiin stereotypioihin pornon käyttäjistä, joiden voitiin havaita tulleen yhteiskunnallisesta puheesta. Tyttöjen pornokokemuksissa tulivat esille erilaiset kokemukset siitä, saavatko tytöt ja naiset nauttia pornosta, sekä mitä se heistä kertoo, jos he kokevatkin pornon positiivisena. Porno liitettiin tyttöjen kokemuksissa tytöille ja naisille yhteiskunnallisesti epäsovivaksi ja tytöt muun muassa kokivat, että tyttönä pornoon kuuluisi suhtautua negatiivisesti. Poikien pornokokemuksissa nousivat esille turhautuminen pornon sisältöön, sekä koettuihin yhteiskunnallisiin odotuksiin siitä, että porno koettaisiin poikien keskuudessa aina positiivisesti.

Nuorten pornokokemuksissa ilmenevien yhteiskunnallisten odotusten voidaan teoretisoida nousevan pornoa koskevista yhteiskunnallisista diskursseista, joissa näkemys pornosta ja sen käyttäjäkunnasta on useimmiten suhteellisen negatiivinen. Nuorten kokemuksissa ilmenevät koetut yhteiskunnallisten odotusten vaikutukset pornokokemuksiin tuovatkin esille tarpeen muuttaa pornosta käytäviä yhteiskunnallisia keskusteluja avoimmiksi ja sensitiivisimmiksi.

Pornosta käytävien keskustelujen tulisi ilmaista pornon käytön, sekä sen käyttämättömyyden hyväksyttävyys kummallekin sukupuolelle, jotta nuorten pornokokemuksissa muun muassa esiintyviä negatiivisia häpeän tai itseinhon kokemuksia pystyttäisiin vähentämään. Nuorten pornokokemuksia negatiivisesti värittävät koetut yhteiskunnalliset odotukset ja niiden oletettu yhteiskunnallisten diskurssien alkuperä näyttävätkin mahdollisesti vahingoittavan nuorten tervettä suhdetta pornoon. Nämä yhteiskunnallisten odotusten ja diskurssien vaikutukset nuorten pornokokemuksiin voitaisiin katsoa olevan verrattavissa Spišákin (2016) tutkimustuloksiin, joissa nuorten löydettiin kokevan yhteiskunnalliset diskurssit pornon haittavaikutuksista vahingollisemmiksi, kuin näkemänsä pornon sisällön itsessään.

Nuorten mediakriittistä ja älyllistä suhtautumista pornoon esittävät tutkielmassa myös nuorten kokemukset pornon riskeistä ja mahdollisuuksista. Nuorten esittämä ymmärrys pornon vaikutuksista ja riskeistä esimerkiksi kokemuksiin kehollisesta ja seksuaalisesta minäkuvasta, sekä seksuaalisesta toimijuudesta tuo esille nuorten reflektiivisyyden pornokokemuksiinsa ja pornoon yleisesti liitettyihin haittavaikutuksiin. Nuorten kokemukset pornon positiivisista mahdollisuuksista oman seksuaalisen itsen tutkimisen ja oppimisen, sekä seksuaalisen tiedonhankinnan välineenä tuovat esille tarpeen ymmärtää ja ottaa huomioon pornon positiiviset mahdollisuudet nuorten seksuaalisen voimaantumisen avustajana myös yhteiskunnallisessa keskustelussa.

Tutkielman perusteella näyttäytyy tärkeältä, että nuorten kokemuksia ja näkemyksiä pornosta otetaan laajemmin huomioon akateemisissa, sekä julkisissa diskursseissa heitä koskevaan pornonkäyttöön liittyen. On oleellista muuttaa tapoja, joilla pornosta ja sen käyttäjistä puhutaan, sekä huomioida realistisesti pornon asema nuorten seksuaalisessa elämässä. Tutkielman perusteella on myös oleellista sisällyttää yhä laajempaa opetusta pornosta osaksi seksuaalikasvatusta, jota esimerkiksi Mårtenssonin ja Månssonin (2010) tutkimuksen nuoret toivoivat. Myös nuorten kanssa käytävän avoimen (ja mahdollisesti anonyymien internetpohjaisen) keskustelun mahdollistaminen pornoon liittyvistä asioista jatkossakin, näyttäytyy tärkeältä nuorten terveen pornosuhteen luomiseksi, joka tuli esille esimerkiksi Spišákin (2017; 2020) tutkimuksissa.

Tätä kandidaatintutkielmaa tehdessä oli havaittavissa kaksi laajempaa rajoitetta. Ensimmäisenä rajoitteena tutkielmassa on joidenkin analyysissä käytettyjen aineistojen jo suhteellisen vanha ikä. Artikkelien ikäjakauman voidaan olettaa vaikuttaneen tulosten yleistettävyyteen

esimerkiksi muuttuneiden yhteiskunnallisten pornoasenteiden kautta, esimerkiksi liittyen naisten pornonkäyttöön, jota kautta tyttöjen suhteen pornoon voitaisiin kuvitella olevan myönteisempi nykyään, kuin mitä se oli 2000-luvun alussa. Myös pornoksi määriteltävien sisältöjen muutokset aineistojen aikavälillä, esimerkiksi erilaisten internet perustaisten alustojen kehittyessä ja niiden kautta nuorten mahdollisesti muuttuvat kokemukset ja näkemykset pornosta ovat tuloksia mahdollisesti vääristävä tekijä. Jatkotutkimustarpeena olisikin saada uutta, laajaa tutkimustietoa nykypäivän nuorten pornonäkemyksistä ja kokemuksista.

Toinen tutkielman rajoitteista on tyttöspesifien aineistojen suhteellisen suuri määrä, joka on voinut näkyä tyttöjen pornonäkemyksen- ja kokemusten painottamisena tutkielman tuloksissa. Tyttöjen on pitkään oletettu olevan poikia haavoittuvammassa asemassa pornon suhteen ja siten tutkimusta poikien pornosuhteesta ei ole paljoa saatavissa. Jatkotutkimustarpeena olisikin saada erityisesti kvalitatiivista tutkimusta poikien pornonäkemyksistä ja kokemuksista, jotka ulottuvat myös esimerkiksi pornoa ongelmallisesti käyttävien poikien ulkopuolelle. Olisi tarpeellista saada tutkimustietoa myös esimerkiksi siitä, mistä erot poikien positiivisissa ja kriittisissä pornonäkemyksissä johtuvat, sekä miksi pojat tunnistavat tai välittävät vähemmän pornon naisia halventavista puolista, kuin tytöt.

Lähteet

- Attwood, Feona & Smith, Clarissa & Barker, Martin (2018) 'I'm just curious and still exploring myself': Young people and pornography. *New Media & Society*, 20(10), 3738–3759. <https://doi.org/10.1177/1461444818759271>
- Cerbara, Loredana & Ciancimino, Giulia & Corsetti, Gianni & Tintori, Antonio (2023) The (Un)Equal Effect of Binary Socialisation on Adolescents' Exposure to Pornography: Girls' Empowerment and Boys' Sexism from a New Representative National Survey. *Societies* (Basel, Switzerland), 13(6), 146-.
<https://doi.org/10.3390/soc13060146>
- Doornwaard, Suzan M. & den Boer, Fedde & Vanwesenbeeck, Ine & van Nijnatten, Carol H. C. J & ter Bogt, Tom F. M & van den Eijnden, Regina J. J. M. (2017) Dutch Adolescents' Motives, Perceptions, and Reflections Toward Sex-Related Internet Use: Results of a Web-Based Focus-Group Study. *The Journal of Sex Research*, 54(8), 1038–1050. <https://doi.org/10.1080/00224499.2016.1255873>
- Hald, Gert Martin & Malamuth, Neil M. (2008) Self-Perceived Effects of Pornography Consumption. *Archives of Sexual Behavior*, 37(4), 614–625.
<https://doi.org/10.1007/s10508-007-9212-1>
- Harvey, Penny (2020) Let's Talk About Porn: The Perceived Effect of Online Mainstream Pornography on LGBTQ Youth. 10.1007/978-3-030-29855-5_3.
- Henry, Claire & Talbot, Henry (2019) The complexities of young New Zealanders' use and perceptions of pornography: a quantitative survey in context. *Porn Studies* (Abingdon, UK), 6(4), 391–410. <https://doi.org/10.1080/23268743.2019.1656544>
- Kielitoimiston sanakirja (2024) Pornografia. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. URN:NBN:fi:kotus-201433. Verkkojulkaisu HTML. Päivitettävä julkaisu. Päivitetty 19.3.2024 (luettu 28.2.2025). <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/pornografia>

- Kontula, Osmo (2017) Porno koetaan entistä kiihottavammaksi. Tietovuoto-artikkeli 12/2017. Helsinki: Väestöliitto, Väestöntutkimuslaitos.
<https://www.vaestoliitto.fi/artikkelit/porno-koetaan-entista-kiihottavammaksi/> (luettu 3.3.2025)
- Kvalem, Ingela Lundin & Træen, Bente & Lewin, Bo & Štulhofer, Aleksandar (2014) Self-perceived effects of internet pornography use, Genital appearance satisfaction, And sexual self-esteem among young scandinavian adults. *Cyberpsychology*, 8(4).
<https://doi.org/10.5817/CP2014-4-4>
- Larsson, Mariah (2019) Using health as an argument: The Swedish porn debate 2013–18. *Journal of Scandinavian Cinema*, 9:1, 111–116. doi: 10.1386/jzca.9.1.111_1
- Martyniuk, Urszula & Štulhofer, Aleksanda (2018) A longitudinal exploration of the relationship between pornography use and sexual permissiveness in female and male adolescents. *Journal of Adolescence (London, England.)*, 69(1), 80–87.
<https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2018.09.006>
- Mattebo, Magdalena & Tydén, Tanja & Häggström-Nordin, Elisabet & Nilsson, Kent W & Larsson, Margareta (2014) Pornography and sexual experiences among high school students in Sweden. *Journal of Developmental and Behavioral Pediatrics*, 35(3), 179–188. <https://doi.org/10.1097/DBP.0000000000000034>
- Meehan, Claire (2025) Watching Porn, (Un)Doing Gender? Young People’s Experiences and Understandings of Online Porn. *Archives of Sexual Behavior*, 54(2), 721–732.
<https://doi.org/10.1007/s10508-024-03076-0>
- Mulholland, Monique (2013) *Young People and Pornography : Negotiating Pornification* (1st ed. 2013.). New York: Palgrave Macmillan US.
<https://doi.org/10.1057/9781137326195>
- Nikunen, Kaarina & Paasonen, Susanna & Saarenmaa, Laura (2005) Anna meille tänä päivänä meidän... Eli kuinka porno työntyi osaksi arkea. Teoksessa Kaarina Nikunen,

Susanna Paasonen & Laura Saarenmaa (toim.), *Jokapäiväinen pornomme: media, seksuaalisuus ja populaarikulttuuri*, 7–14. Vastapaino: Tampere.

Paasonen, Susanna (2009) Healthy Sex and Pop Porn: Pornography, Feminism and the Finnish Context. *Sexualities*, 12(5), 586–604.
<https://doi.org/10.1177/1363460709340369>

Paasonen, Susanna (2015) Pornosta. [About Porn] Turku: Eetos. 9-54, 113-197

Paasonen, Susanna (2016) Pornification and the Mainstreaming of Sex. In *Oxford Research Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice*. Oxford University Press.

Paquette, Marie-Michèle & Bőthe, Beáta & Dion, Jacinthe & Girouard, Alice & Bergeron, Sophie (2023) Can I Love My Body Even if It Doesn't Look Like the Porn Stars'? Longitudinal Associations Between Pornography Use Frequency and Body Appreciation in a Diverse Sample of Adolescents. *Archives of Sexual Behavior*, 52(8), 3471–3489. <https://doi.org/10.1007/s10508-023-02679-3>

Rothman, Emily F & Kaczmarzky, Courtney & Burke, Nina & Jansen, Emily & Baughman, Allyson (2015) “Without Porn...I Wouldn't Know Half the Things I Know Now”: A Qualitative Study of Pornography Use Among a Sample of Urban, Low-Income, Black and Hispanic Youth. *The Journal of Sex Research*, 52(7), 736–746.
<https://doi.org/10.1080/00224499.2014.960908>

Salminen, Ari (2023) Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja joihinkin hallintotieteellisiin sovelluksiin. 3–11. Osuva

Sørensen, Anette Dina & Knudsen, Susanne V. (2007). *Nuoret, sukupuoli ja pornografia Pohjolassa: Loppuraportti*. København: Nordisk ministerråd.

Spišák, Sanna (2016) “Everywhere they say that it's harmful but they don't say how, so I'm asking here”: young people, pornography and negotiations with notions of risk and harm. *Sex Education: Sexuality, Society and Learning*, 16(2), 130–142.
<https://doi.org/10.1080/14681811.2015.1080158>

Vilkkä, Hanna (2023) Kirjallisuuskatsaus metodina, opinnäytetyön osana ja tekstilajina.
Helsinki: Art House.

Vuollet, Anna-Mari (2025) Nuorimmat pornoaddiktit 11-vuotiaita, pornon siirtyminen
virtuaalitodellisuuteen huolestuttaa seksuaaliterapeutteja. YLE, 17.1.2025.
<https://yle.fi/a/74-20137293> (luettu 25.4.2025)

Liitteet

Liite 1. Aineisto

Donevan, Meghan & Bladh, Marie & Landberg, Åsa & Jonsson, Linda S. & Priebe, Gisela & Dennhag, Inga & Svedin, Carl Göran. (2024) Closing the Gender Gap? A Cohort Comparison of Adolescent Responses to and Attitudes Toward Pornography, 2004 vs. 2021. *The Journal of Sex Research*, 1–15.

<https://doi.org/10.1080/00224499.2024.2408269>

Hägström-Nordin, Elisabet & Sandberg, Jonas & Hanson, Ulf & Tydén, Tanja (2006) It's everywhere!: Thoughts and reflections about pornography among young people in Sweden. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 2006; 20; 386–393.

Johansson, Thomas & Hammarén, Nils (2007) Hegemonic Masculinity and Pornography: Young People's Attitudes toward and Relations to Pornography. *The Journal of Men's Studies*, 15(1), 57–70. <https://doi.org/10.3149/jms.1501.57>

Löfgren-Mårtenson, Lotta & Månsson, Sven-Axel (2010) Lust, Love, and Life: A Qualitative Study of Swedish Adolescents' Perceptions and Experiences with Pornography. *The Journal of Sex Research*, 47(6), 568–579. <https://doi.org/10.1080/00224490903151374>

Rinkinen, Tuija & Halonen, Anneli & Halonen, Miila & Apter, Dan (2012) Tyttöjen tunnekokemuksia ja mielipiteitä pornografiasta: Hämmennystä, mielihyvää vai inhoa? *Nuorisotutkimus*, 30(3), 39–50.

Spišák, Sanna (2017) Negotiating Norms: Girls, Pornography and Sexual Scripts in Finnish Question and Answer Forum. *Young*, 25(4), 359–374.

<https://doi.org/10.1177/1103308816660482>

Spišák, Sanna (2020) The intimacy effect: Girls' reflections about pornography and 'actual sex'. *Sexualities*, 23(7), 1248–1263. <https://doi.org/10.1177/136346072090271>

Tholander, Michael & Johansson, Sofia & Thunell, Klara & Dahlström, Örjan (2022) Traces of Pornography: Shame, Scripted Action, and Agency in Narratives of Young Swedish Women. *Sexuality & Culture*, 26(5), 1819–1839. <https://doi.org/10.1007/s12119-022-09973-7>